

Fra grunnforskning til vaksineutvikling: Lakselusens spytt!

Aina-Cathrine Øvergård

Lakselussenteret
Institutt for Biovitenskap

Lakselusens spytt som vaksine!

- Grunnforskning
  - SLRC - NFR
  - PFC - H2020 EU
  - **ModuLus - FHF**
- Anvendt forskning
  - **SaliVax - FHF**

2013

2023

2022 - 2025

Lakselusens spytt som vaksine!

- Spyttet virker immundempende
  - Kan man få laksen til å ta seg av lusen selv?

Atlantisk laks

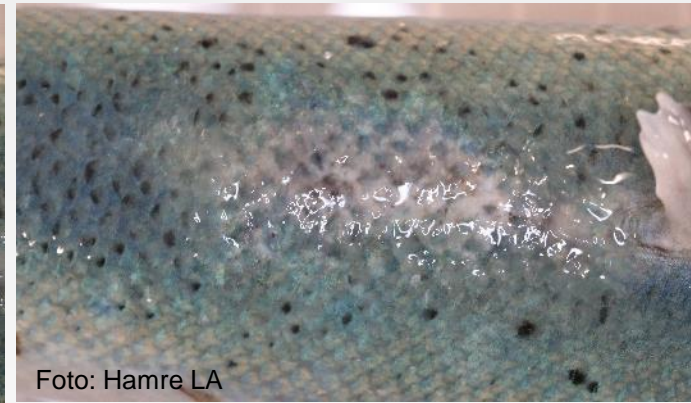
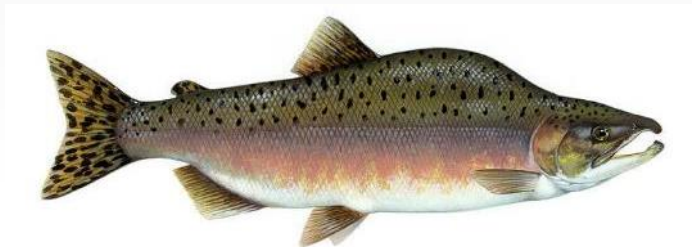

Foto: Hamre LA

Pukkellaks

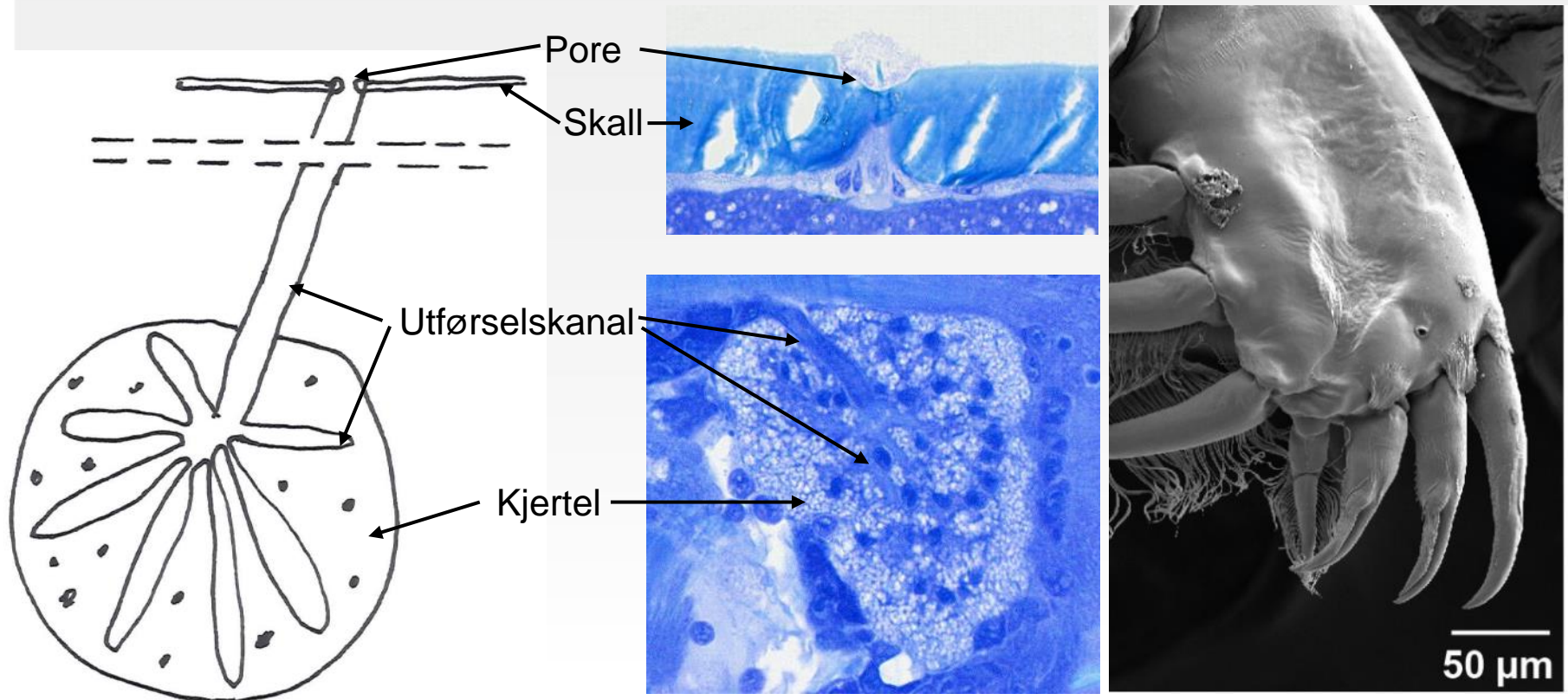
Coho

Eksokrine kjertler

- Produserer substanser som blir sekret ut gjennom en utførselskanal

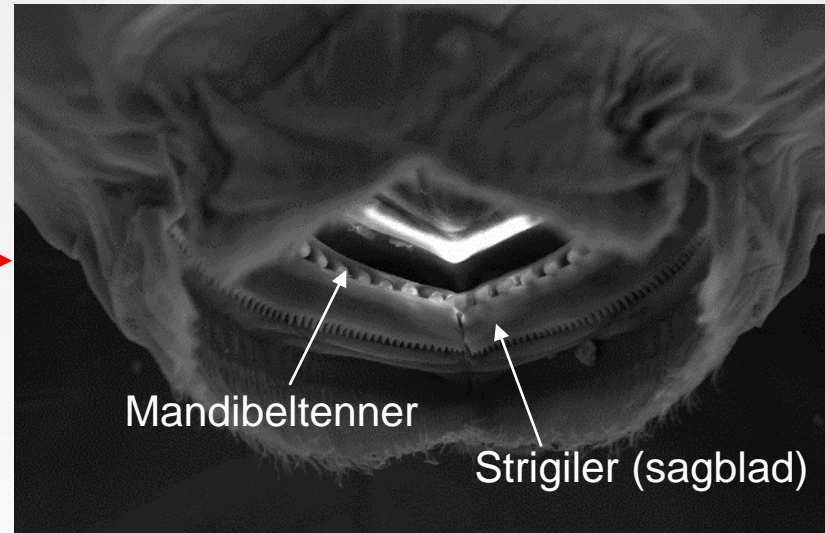

Eksokrine kjertler – spyttkjertel

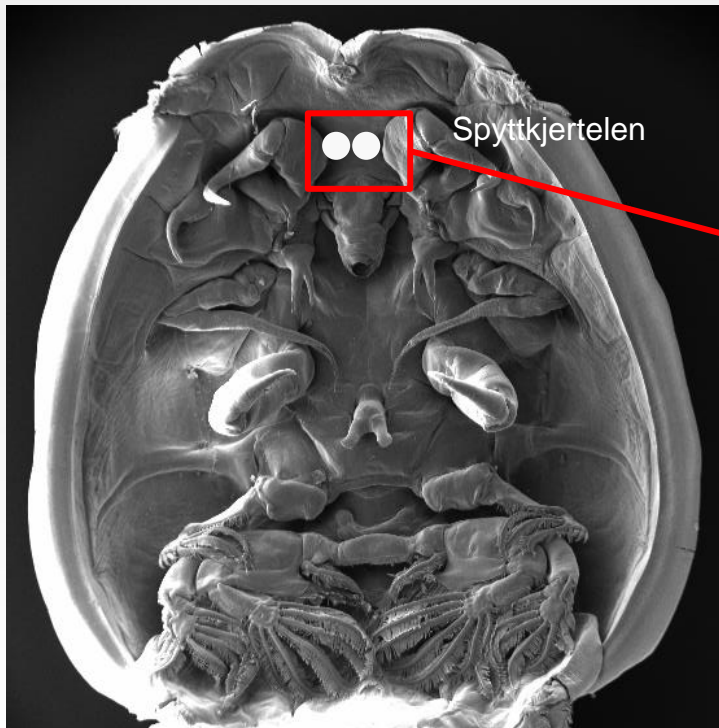
- Spyttet sekreseres langt ut i munntebulen på mandiblene

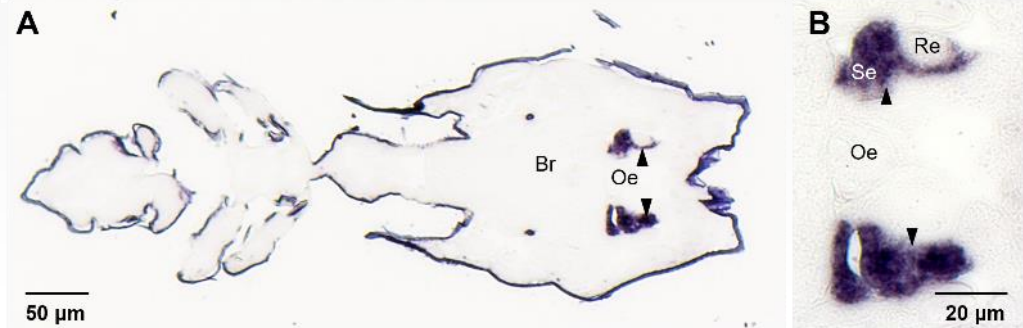

Identifikasjon av spyttkjertelproteiner

- RNA sekvensering → mulige kandidater
- *In situ* hybridisering → bekreftet lokalisering

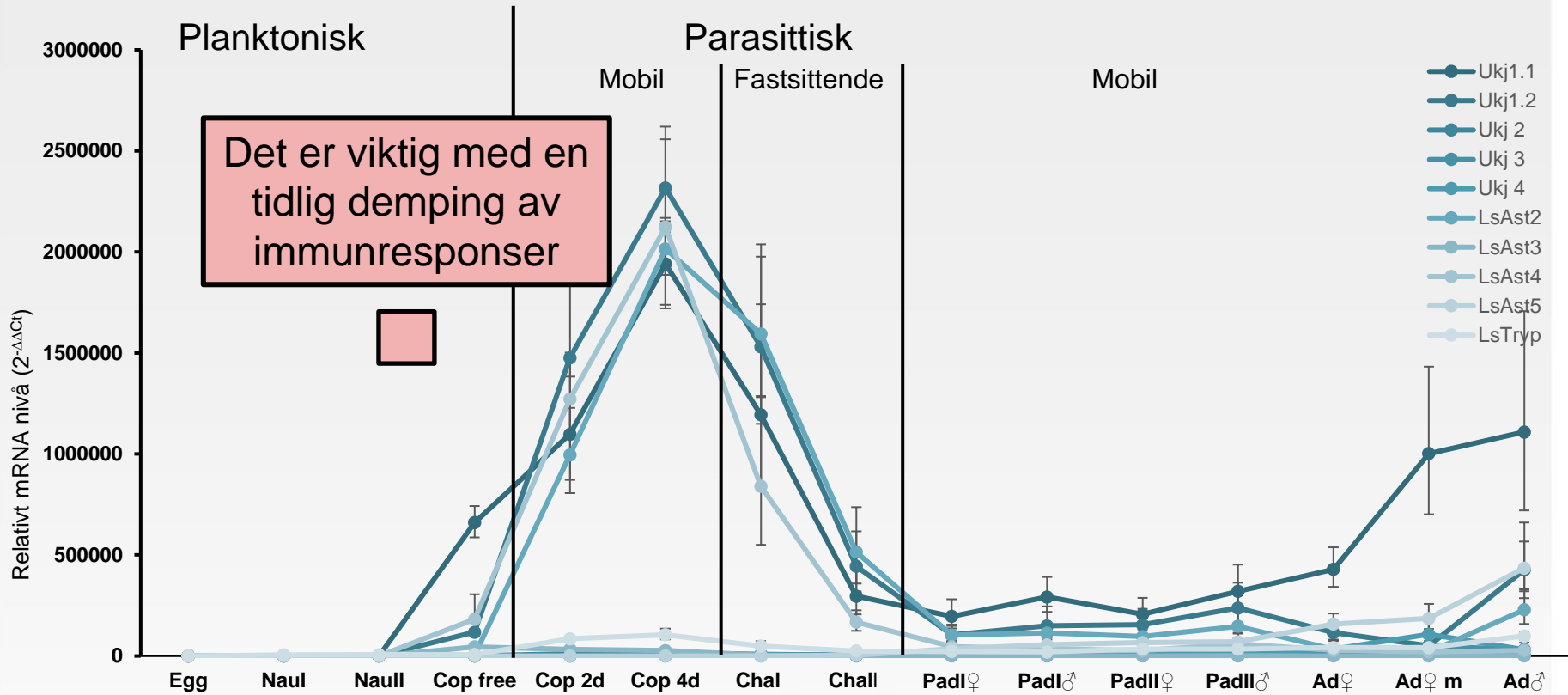

Homologi	Bekreftet
Ukjent	6
Astaciner	7
Trypsiner	1
Apyraser	1
Totalt	15 gen

Spyttkjertelprotein

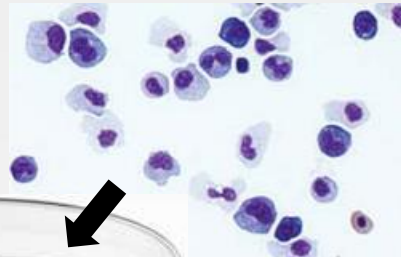
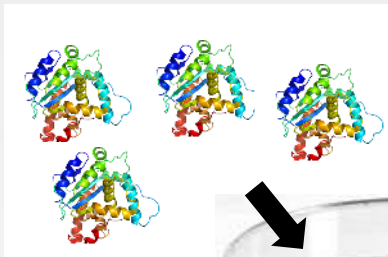
Spyttkjertelproteinenes funksjon

In vitro forsøk

In vivo forsøk

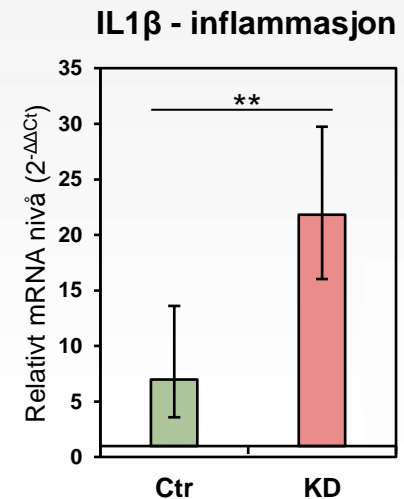
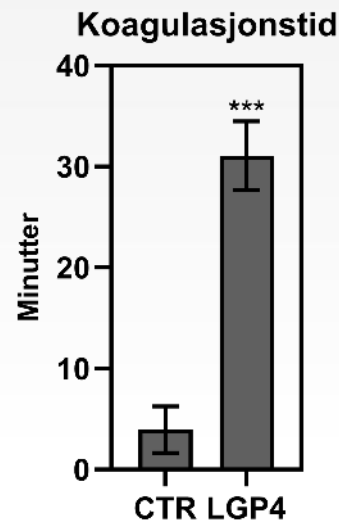
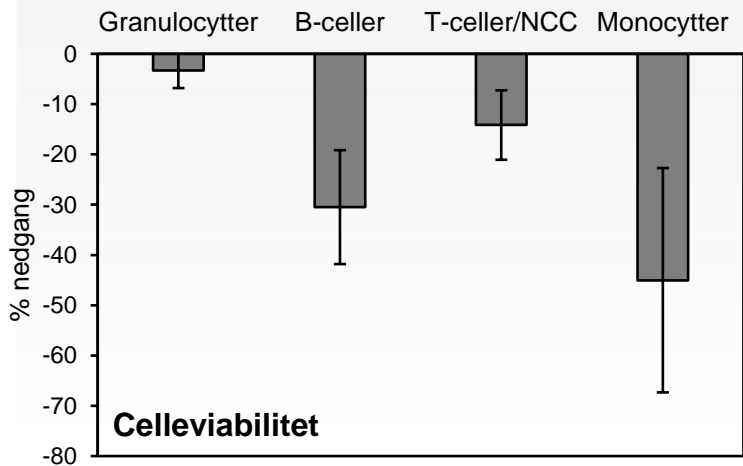
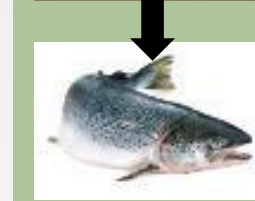
Selvlagede proteiner

Isolerte immunceller

Kontroll lus

Knock-down lus

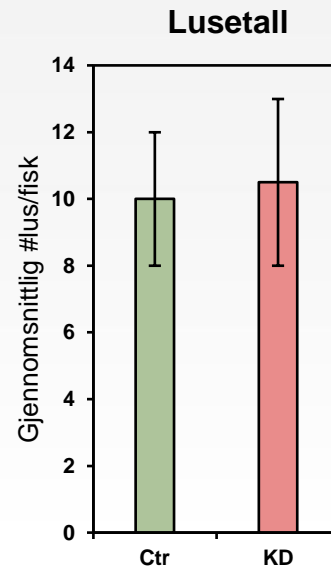

Spyttkjertelproteiner som vaksine

- Ingen knock-down studier ga færre lus
  - Viktig funksjon → ivaretatt av flere proteiner
  - Flere proteiner må kombineres i vaksinen
  - DNA-vaksine en fordel (økonomisk, praktisk)

Spyttkjertelproteiner som vaksine

- De funksjonelle studiene har satt oss i stand til å velge de riktige kandidatene

In vitro forsøk

- Demper cellulære responser
- Anti-koagulerende

In vivo forsøk

- Inflammasjons dempende

Men er det lurt å sprøyte alt dette inn i laksen?

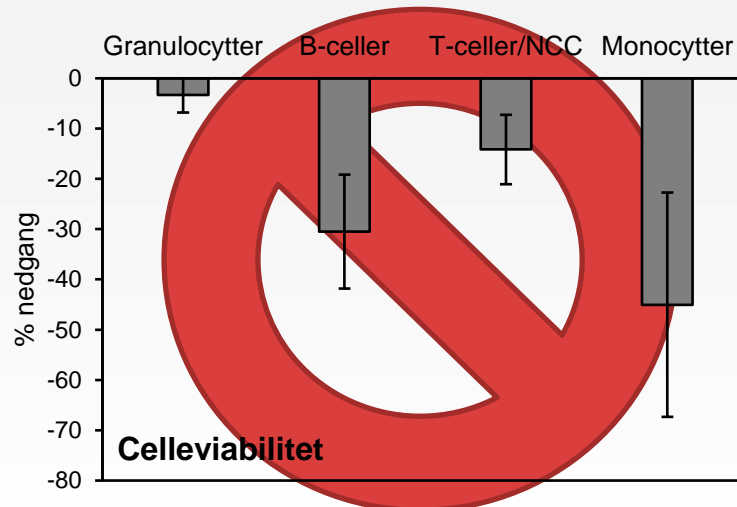

Spyttkjertelproteiner som vaksine

I vaksinen må proteinene dermed muteres slik at de

1. Har samme konformasjon (utseende)
2. Ikke er funksjonelle

Skottelus – *Caligus elongatus*

- Et problem som aldri tar helt av
- Kan etablere seg på over 80 fiskearter
– Generalisten versus spesialisten

kyst.no

Søk 🔍 Kalender SalmonJobs Båtomtaler Kjøp abonnement Min Side Meny ☰

Navn Teknologi Rensefisk Fartøy Miljø Forskning Lakselus Fiskehelse Økonomi og marked

Forside > Lakselus > Luseåret 2019 under lupen

Luseåret 2019 under lupen

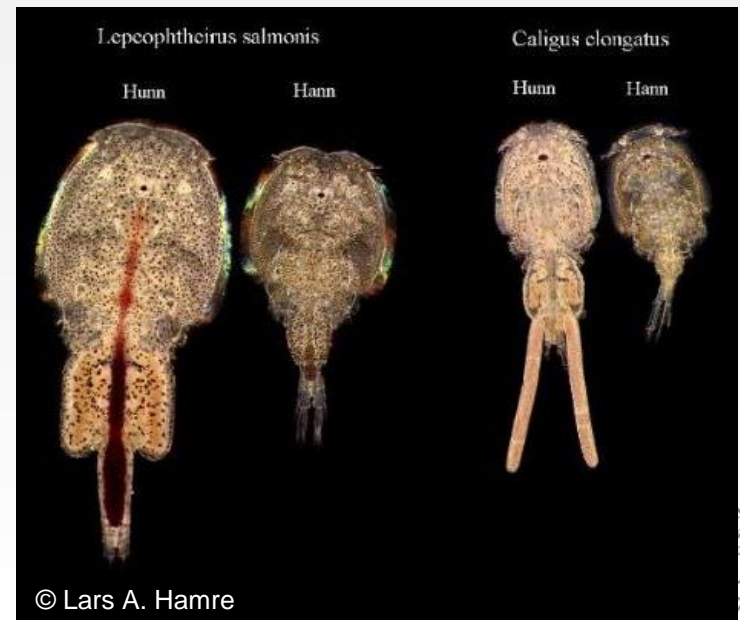
✉️ in t f

Illustrasjonsfoto: Dr. Elvis Chikwati / Aquamedic

Utstyrs­mangel, algekrise, utfordringer med skottelus og nye forebyggende tiltak mot lusepås­lag. Dette var luseåret 2019.

Av Harrieth Lundberg

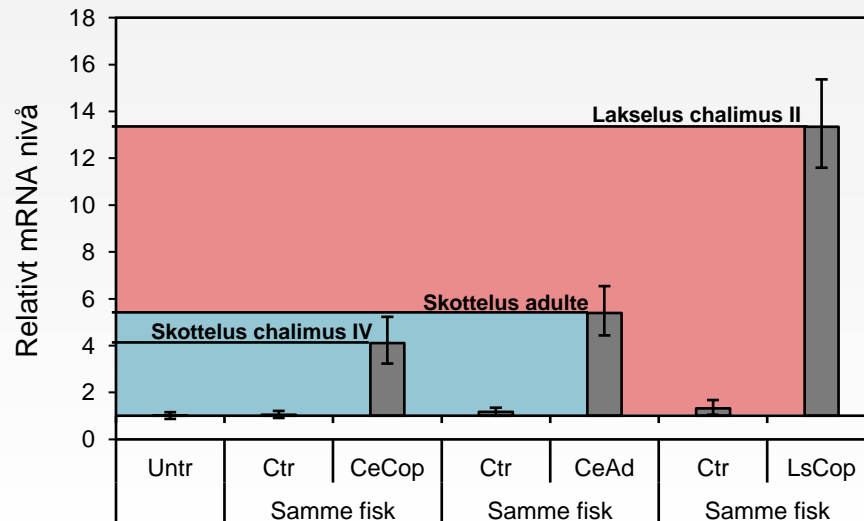

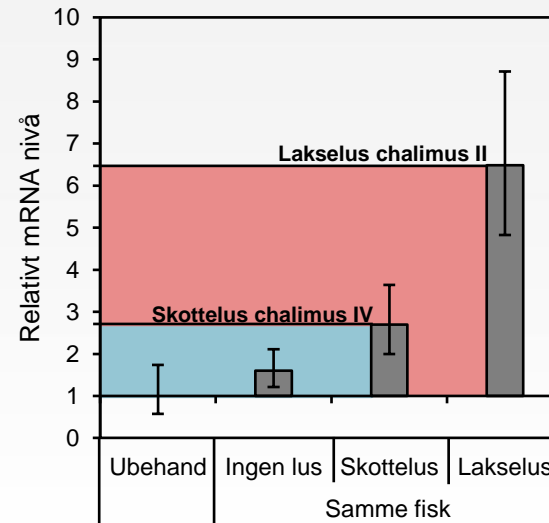
Generalisten versus spesialisten

- Skottelus
  - Induserer en lavere immunrespons

IL1 β - Inflammasjon

IL1 β - Inflammasjon

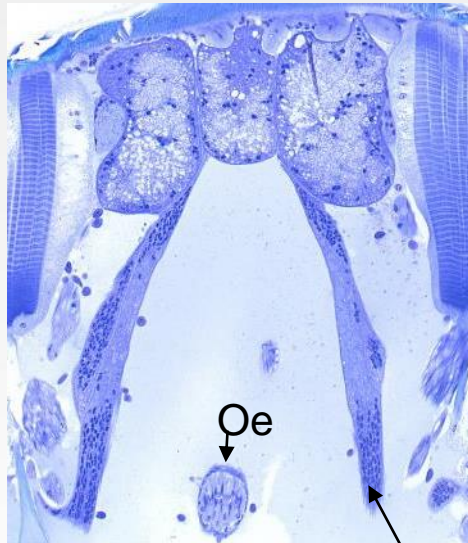

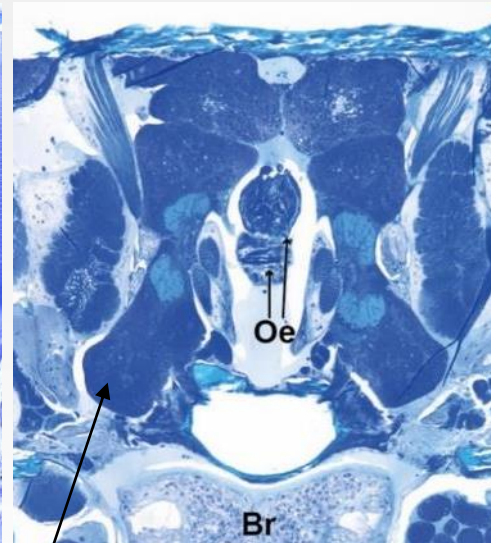
Generalisten versus spesialisten

- Hvilke **kjertler** har de til felles?
  - Alle typer, inkludert spyttkjertelen

Skottelus

Lakselus

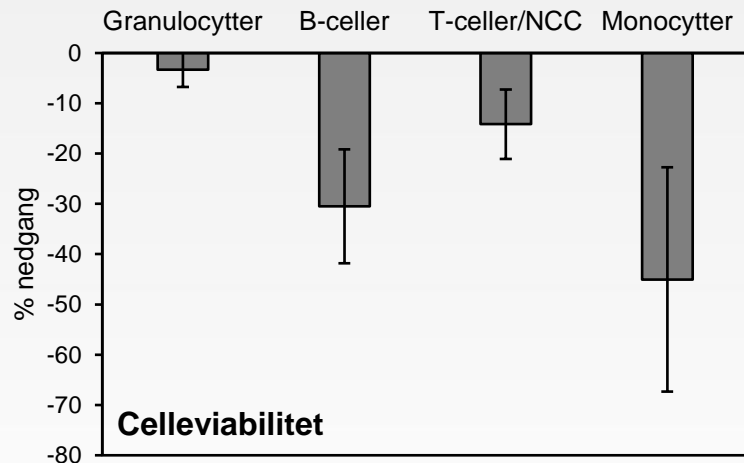
Spyttkjertel

Generalisten versus spesialisten

- Hvilke **proteiner** har spyttkjertlene til felles?

Gen	Lakselus	Skottelus
Ukjent 1	2	-
Ukjent 2	1	-
Ukjent 3	1	3
Ukjent 4	2	-
Ukjent 5	-	1
Ukjent 6	-	1
Astaciner	7	3
Trypsiner	1	1
Apyraser	1	-
Total	15	8

Generalisten versus spesialisten

Lakselus	LGP3	METNENRFIRTVCLPTEAERENIF-----MAFGWSTNSDNESNKYLR----GTFLNKVTLESC	58
Lakselus	LGP3	RTQYASPGLREDI ICTNTPTK---CIEGKNATSSLGSMQSDRFFIQGIASFT-SNTCNESIPT	125
Lakselus	LGP3	GFMRLRIDVEPERIGSMQSDRFFIQGIASFTS-NAWEVKKIRGLTRIFPYVKWIHDVINKGPS	186

NB: Sekvensene er ikke ekte, laget kun for illustrasjon

Generalisten versus spesialisten

Lakselus	LGP3	METNENRFIRTVCLPTEAERENIF-----MAFGWSTNSDNESNKYLR----GTFLNKVTLESC	58
Skottelus	LGP3	MLILQNDYVRPACFPTYSDVGKTFSDERVTVIGWGRIKGE PD PISVTALQYAEDIKVIDNKAC	67
		* :* ::* .*:** :: : * .:**. ... . : . :: : :**	
Lakselus	LGP3	RTQYASPGLREDI ICTNTPTK---CIEGKNATSSLGSMQSDRFFIQGIASFT-SNTCNESIPT	125
Skottelus	LGP3	KDVYGSI-VTERLICIDSSEGRGVCSG-DSGGPLNYEMEPGKYMQIGVADFVSTLSCIDKRPE	128
		: *. * : * :** :: * ... .*: :::: *:*.* : :* .. *	
Lakselus	LGP3	GFMLLRIDVEPERIGSMQSDRFFIQGIASFTS-NAWEVKKIRGLTRIFPYVKWIHDVINKGPS	186
Skottelus	LGP3	GYIDIRIDVEPERIYEMEPGKYMQIGVADFVSTLAWKIKKIRGLARLTEYLEWIEKMTGRLIE	170
		*:: :***** .*: :::: *:*.* **::*****:*: *::**... : .	

NB: Sekvensene er ikke ekte, laget kun for illustrasjon

Generalisten versus spesialisten

- Sammenligningen muliggjør identifikasjon av seter i sekvensen som er viktig for funksjon
  - Disse setene må muteres i vaksinen

Lakselus	LGP3	METNENRFIRTVCLPTEAERENIF-----MAFGWSTNSDNESNKYLR----GTFLNKVTLESC	58
Skottelus	LGP3	MLILQNDYVRPACFPTYSDVGKTFSDERVTVIGWGRIKGEPPISVTALQYAEDIKVIDNKAC	67
		* : * : : * . * : * * : : : * . : * * . . . : . : : : : * *	
Lakselus	LGP3	RTQYAS PGLREDI ICTNTPTK---CIEGKNATSSLGSMQSDRFFIQGIASFT-SNTCNESIPT	125
Skottelus	LGP3	KDVGYSI-VTERLICIDSSEGRGVCSG-DSGGPLNYEMEPGKYMQIGVADFVSTLSCIDKRPE	128
		: * . * : * : * * : : * . . . . * : . : : : * : * . * . : * : . * *	
Lakselus	LGP3	GFMRI RIDVEPERI GSMQSDRFFIQGIASFTS-NAWEVKKIRGLTRIFPYVKWIHDVINKGPS	186
Skottelus	LGP3	GYIDI RIDVEPERI YEMEPGKYMQIGVADFVSTLAWKIKKIRGLARLLEYLEWIEKMTGRLIE	170
		* : : : * * * * * * * * . * : . : : : * : * . * . * * * . * * * * * * * * . * : : * * . . . : .	

NB: Sekvensene er ikke ekte, laget kun for illustrasjon

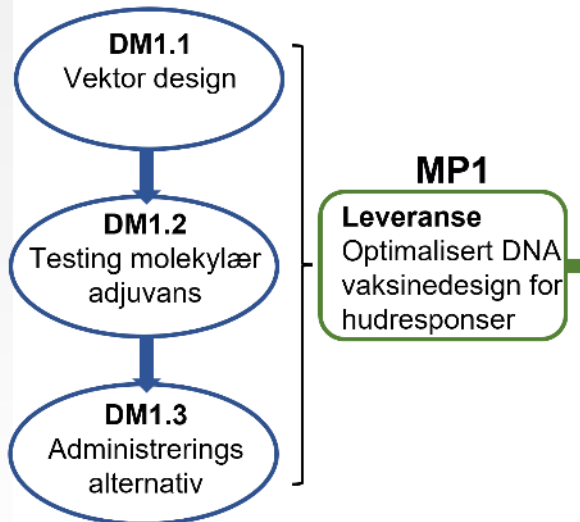

SaliVax

- DNA-basert lusevaksine
  - Kombinasjon av flere spyttkjertelproteiner

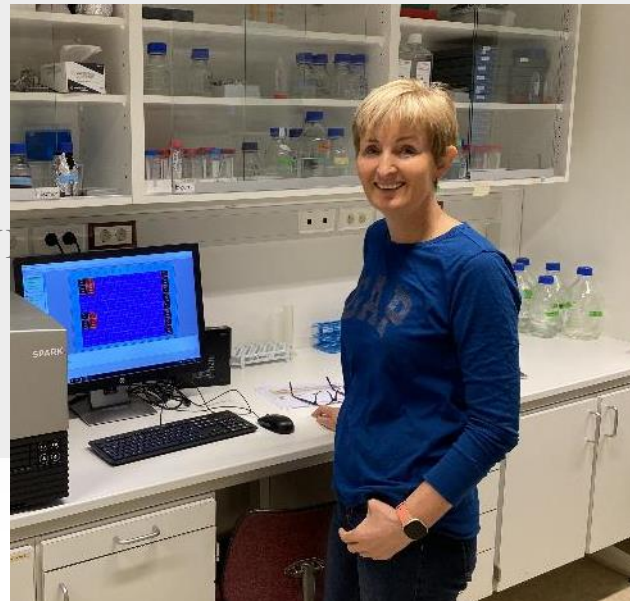
ARBEIDSPAKKE 1

aina-cathrine.overgard@uib.no

Lars A. Hamre
Helena M.D. Midtbø
Christiane Eichner
Andreas Borchel
Heidi Kongshaug

Sindre Grotmol
Renate Skoge
Frank Nilsen
Gyri T. Haugland
Gro Elin Bjerga
Sol Hollekim
Jøel B.G. Mørkved
Kristoffer Tysseland
Linn Flesland